

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER İÇİN ALTERNATİF TURİZM FAALİYETLERİ ÜZERİNE TEORİK BİR ÇALIŞMA

Yüksel ÖZTÜRK*
İrfan YAZICIOĞLU**

ÖZET

Turizm sektörünün ulusal ekonomiye olan önemli katkıları bilinen bir gerçektir. Bu nedenle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler turizm faaliyetlerine artan bir şekilde önem vermeye beraber bir takım ciddi problemlerle de karşı karşıyadırlar. Bu problemlerin giderilmesinde etkili olan yollardan biri hiç kuşkusuz turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesidir. Turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinden kasıt mümkün olan alternatif turizm çeşitlerinin geliştirmeye çalışılmasıdır. Bu araştırmada gelişmekte olan ülkeler için bir gelişme stratejisi olarak turizmin bazı çeşitleri ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Alternatif turizm, Gelişmekte olan ülke, Türkiye

A THEORETICAL STUDY ON ALTERNATIVE TOURISM ACTIVITIES FOR DEVELOPING COUNTRIES

ABSTRACT

It is a known reality that tourism impacts positively national economics. Therefore, developed and developing countries increasingly take tourism into consideration. But, they faced certain problems. There is no doubt that one of the solutions of these problems are to be diversified tourism activities. The means of diversifying tourism activities is to be tried to developed alternative tourism activities. In this study, the sort of certain alternative tourism activities explained for developing countries.

Key Words: Alternative tourism, Developing country, Turkey.

---

* Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi (Yrd. Doç. Dr)

** Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi (Dr.)

GİRİŞ

İkinci dünya savaşından sonra kitle turizmi hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Uluslar arası turizmin büyük bir bölümü genel olarak Avrupa ülkeleri arasında olurken, daha sonraları sahip oldukları iklim, kültürel zenginlikler, tarihi değerler ve doğal güzellikler nedeni ile Akdeniz çanağında yer alan ülkelere kaymıştır. Zamanla da diğer bölgelere ve ülkelere yayılmıştır. 1970’li yıllarda jumbo jetlerin icadı ile turistler yeni kıtaları görme imkanına kavuşmuşlar ve turizm hareketleri kıtalar arası bir kimliğe kavuşmuştur. Uluslararası turizmde meydana gelen değişiklikler gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülkenin dikkatini çekmiştir (Jenkins, 1995:269-277).

Turizm sektörünün ulusal ekonomiye olan önemli katkıları bilinen bir gerçektir. Bunlar; ödemeler dengesine, istihdama ve bölgesel kalkınmaya olan katkılarıdır. Turizm hareketleri, bu ülkelere sadece güzel doğayı kullanma imkanı vermekle kalmaz aynı zamanda atıl veya kullanılmayacak değerlerin kullanılması ile istihdam sağlamaya ve gelirin eşit dağılımına sebep olur. Peters’in (1969) ifade ettiği gibi “turizm sektörü özelliği nedeni ile gelişmeyi endüstriyel merkezlerden kırsal merkezlere taşımaktadır”. Turizm sektörünün gelişmesi sonucunda, turizme açılan kırsal bölgeler kalkınacaktır. Zira, turizmin gelişmesi için gerekli olan alt ve üst yapıdan, polis, itfaiye, sağlık hizmetleri gibi çeşitli hizmetlerden bu bölgelerin halkları da faydalanacaktır. Bu nedenle gelişmekte olan ülkeler sahip oldukları güzel çevre, iklim, deniz, dağlar, doğal yaşam, kültür ve benzeri değerlere, bu değerlere yeterince sahip olmayan gelişmiş ülkelerin vatandaşlarını çekerek, ekonomilerini iyi bir konuma getirmeyi istemektedirler (Lea, 1988).

Fakat yukarıda turizm faaliyetlerinin açıklanan olumlu etkilerine karşın, gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı artırmaları güç olmaktadır. Çünkü çok sayıda ülke yukarıda ifade edilen değerlerin bir kısmına veya bütününe sahiptir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin turizm pazarından aldıkları payı artırmaları ancak sundukları turizm hizmetlerini ve ürünlerini çeşitlendirmeleri ile mümkün olmaktadır. Turizm hizmet ve ürünlerinin çeşitlendirilmesinden kasıt alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesinin sağlanmasıdır. Alternatif turizm faaliyetlerini geliştiren ülkeler rakipleri karşısında güçlü olabilmektedir. Alternatif turizm faaliyetleri şunlardır;

- Kognre Turizmi
- Golf Turizmi
- Spor Turizmi
- Macera Turizmi
- Kültür Turizmi
- Eko Turizm
- Termal Turizm

- Gençlik Turizmi

1. KONGRE TURİZMI

Simon (1986) Kongre turizmini, havada uçan lider bir politikacının bir şehre inerek para dağıtmasına benzetmektedir. Bu abartılı bir tanım dahi olsa yerel yöneticiler kendi şehirlerinde kongre ve toplantı merkezlerinin oluşturulması ve bunlar için gerekli düzenlemelerin yapılması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Kongre turizmi gelecek vaat eden bir sektördür. 1995 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin konferans ve toplantı sektöründen ekonomiye doğrudan sağladığı katkı 200 milyar dolar civarındadır (Krieg, 1996:14-17).

Literatüre incelendiğinde bu sektörün bir çok yönü ile ayrıntılı olarak ele alındığı görülmektedir. Bailey (1991) Toplantı ve konferansların genellikle yeni bir şeyi ilan etmek, var olan bilgilerin ilgili çevreler arasında alışverişini sağlamak, eğitim ve deneyim kazanmak ve son teknolojik yenilikleri ve gelişmeleri ortaya koymak amacı ile yapıldığını ifade etmektedir.

Uluslararası nitelikteki büyük toplantıların yapılması toplantının yapılacağı ülkeler açısından büyük bir önem arz etmektedir. Zira gelen delegelerin yerel ekonomiye olan katkıları azımsanmayacak niteliktedir. Örnek vermek gerekirse; 1995 yılında New York, bu sektörden doğrudan veya dolaylı olarak yaklaşık 1.48 milyar dolar elde etmiştir (Fainstein ve Stokes, 1998:150-166). Yine bu bağlamda, bazı turistik merkezlere olan hızlı talep kongre turizmi sayesinde. Balaz ve Mitsutake (1998) Çekoslovakya, Slovakya, Macaristan ve Polonya'ya olan turistik akımının giderek artmasının nedenini bu ülkelere olan iş ve kongre turizmi ile kültürel amaçlı seyahatler olduğunu ifade etmektedirler.

Konferans ve toplantılar turizm sektöründe önemli bir yere sahiptir. Çünkü turizmin önemli bir problemi olan sezonluk dalgalanmalardan etkilenmez. Bir başka ifade ile, toplantıların yılın her ayında yapılabilmesi nedeni ile ülkeye önemli katkılar sağlamaktadır. Öte yandan, bu tür turizm faaliyetlerinde konaklama süresi diğer turizm faaliyetlerine göre daha uzun olduğundan getirisi daha fazla olmaktadır (Bailey, 1991:64-66). Bundan dolayı, dünya üzerindeki gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülke bu tür turizm aktivitelerini artırmaya çalışmaktadırlar.

Bir şehrin konferans merkezi seçilmesinde bir çok kritere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu kriterlerden en önemlileri konaklama imkanlarının yeterli olup olmadığı, fiyatların genel seviyesi, şehrin ulaşım imkanları, turistler için gerekli olan diğer yardımcı hizmetleri rahatlıkla alabilmelerine imkan verip vermediği, güvenliğin yeterli düzeyde olup olmadığı ve yerel halkın turistlere

olan tutumlarıdır. Bununla beraber, büyük çaptaki bir konferansta devletin de üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir(Go ve Wei,1997:42-50).

Geniş çaplı bir toplantı turizminde başarılı olunmak isteniyorsa, sadece özel sektörün değil toplumun tüm kesiminin bu konuda beraber çalışması ve bunlar arasında koordinasyonun iyi sağlanması gerekmektedir. Bunun için toplantı planlayıcıları ile katılımcılar ve diğer hizmetleri sunanlar arasında diyalogun sağlanması gerekir. Konferansa katılanların karşılaşılabilecekleri formalitelerin (visa, konferansa kayıt) en basite indirilmesi gerekir. Sonrasında ise, verilen hizmetlerin yeterli olup olmadığının ve eksik yönlerin neler olduğunun ortaya konulabilmesi amacı ile geri bildirim sağlayacak sistemin de oluşturulması gerekmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse; kongre turizminin geliştirilmesinde özel sektörün yanında devletin büyük oranda desteğine ve yol göstericiliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Zira, bir çok alt yapıyı devletin hazırlaması gerekmektedir (Fainstein ve Stokes, 1998:150-166). Öte yandan, kongre ve toplantı merkezlerinin yönetimi stratejik bir öneme sahiptir. Peterson'un (1989) ifadesi ile toplantı ve kongre merkezlerine sahip olmak yeterli değildir, bunların yönetimi daha büyük bir öneme sahiptir. Başarılı bir kongre merkezi olmak için eğer var ise, bölgenin sahip olduğu kötü imajın ortadan kaldırılması gerekmektedir.

2. GOLF TURİZMİ

Golf sporunun dünyada katılımcıları hızla artmaktadır. Bunun neticesinde de, golf turizmine olan ilgi giderek artmaktadır. Bugün dünya üzerinde yaklaşık 60 milyon insanın golf oynadığı varsayılmakta ve bu pazarda yılda 12 milyon pountluk bir harcama yaptıkları hesaplanmaktadır. Avrupa'da yaklaşık 5.000, Dünya genelinde ise 30.000 adet golf sahası bulunmaktadır (Malta Planing Authority, 1997). Buna karşılık Turizm Bakanlığı Türkiye'de, golf turizmine yönelik olmak üzere turizm alan ve merkezlerinde sadece 11 adet golf alanı planlanmıştır.

Golf turizminin getirilerini dikkate alan bazı ülkeler (Malta, Kıbrıs Rum Kesimi, Sicilya, İspanya, Portekiz, Yunanistan) golf turizmini paket tur programı içerisinde turistlere sunmaktadırlar. Golf turizmi; turizm sezonunu tüm yıla yaymaya çalışan ülkelere bu konuda büyük olanak sağlar. Aynı zamanda ülkelere yeni bir imaj oluşturmada yardımcı olabilir. Bunun yanında sağladığı istihdam olanakları ile işsizliğin giderilmesinde önemli bir rol oynar.

Golf turizminin ülkelerin turizmine ve ekonomilerine getirdiği olumlu katkıların yanı sıra bir takım olumsuz etkilerini de unutmamak gerekir (Niitsuma ve Onishi,1992:197-206). Yapılan bir başka araştırmaya göre; Dünyada her yıl 350 golf merkezi açılmaktadır. Bunun sonucunda büyük oranda su, kimyasal gübre, ilaçlar kullanılmakta ve bu nedenle o bölgede yaşayan insanların yaşam

kalitesi düşmektedir. Golf merkezlerinin getirdiği bir başka olumsuzluk ise; tarım arazilerinin golf merkezi inşasında kullanılmasıdır. Dolayısıyla golf turizminin avantaj ve dezavantajlarının iyi hesaplanarak bu tür turizm faaliyetlerinin gelişimi sağlanmalıdır.

3. SPOR TURİZMİ

Son yıllarda spor turizmine olan ilgi giderek artmaktadır. Bu alanda yapılan akademik çalışmalar 1998 yılından sonra önemli bir boyut kazanmıştır. Spor turizmi kişilerin eğlenmek amacıyla sürekli yaşadıkları yerden ayrılarak spor aktivitelerini seyretmek veya bunlara katılmak seyahat etmeleridir (Gibson,1998:46). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere spor turizminde üç faktör ön plana çıkmaktadır. Bunlar; oyunlara aktif olarak katılmak, faaliyetlere katılanları desteklemek ve bu aktivitelerin gerçekleştirildiği mekanları ziyaret etmektir. Buna göre; spor turizmine yönelik faaliyetler de üç şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi, aktif olarak faaliyetlere katılacak olanlara yönelik turizm faaliyetleri, ikincisi, doğrudan faaliyetlere katılmayıp seyirci olarak katılacak olanlara yönelik turizm faaliyetleri, üçüncüsü ise aktif sporcu olmayıp, sportif faaliyetlerde bulunmak isteyenlere yönelik turizm faaliyetleridir.

Glyptis ve Jackson (1993) yaptığı bir araştırmada; tur operatörleri ile yerel sportif faaliyetleri organize edenler arasında yeterli bir koordinasyon bulunmadığı ortaya konmuştur. Başka bir araştırmada Gibson ve Yiannakis (1992) erkek ve kadınların yaşları ile sportif faaliyetlere katılmaları arasında negatif bir ilişkinin bulunmasına rağmen yaşlıların azımsanmayacak bir ölçüde bu tip turizm faaliyetlerine katıldıklarını tespit etmişlerdir. Buna göre, turizm ve sporun birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Nogowa ve Diğ., (1996) yaptıkları bir çalışmada; aktif spor faaliyetleri ile ilgilenen kişiler genellikle bir spor aktivitesi üzerinde yoğunlaştıkları ve bu spor faaliyetlerini sağlıklı bir yaşam ve sporu sevdikleri için bu yaptıkları ortaya koymuşlardır.

Olimpiyat oyunlarına katılma sportif amaçlı seyahatlerin bir başka türünü oluşturmaktadır. Delpy (1997) yaptığı çalışmada olimpiyat oyunlarına ilişkin turizm faaliyetlerine katılmada en önemli motivasyon aracının orada bulunma düşüncesi olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla turizm planlamacıları ve politikacıları bu motivasyon aracından yararlanabilmek için büyük çaba sarf etmişlerdir.

Ülkelerin spor turizminden elde ettikleri getiriler inkar edilemez. Ancak bunun yanında çeşitli olumsuzlukları da bulunmaktadır. Bazı spor turizm çeşitlerinde (golf, kayak gibi) iyi bir planlama faaliyeti yapılmadığında, ekolojik yapıda olumsuzluklara ve diğer sektörlerin gelişiminin engellenmesine neden olmaktadır.

Spor turizminin diğerk bir türü ise nostalji spor turizmidir. Nostalji spor turizmi; geçmiş yıllarda olimpiyatların düzenlendiğı şehir ve merkezleri ziyaret etmek veya spor müzelerini gezmek olarak tanımlanabilir.

Sonuç olarak spor turizmi bir alternatif turizm modeli olarak hızla gelişmektedir. Günümüzde spor organizasyonları milyonlarca insanı bir araya toplayabilmektedir. Bu nedenle turizm faaliyetlerinden daha fazla pay almak isteyen, gelişmekte olan ülkeler için önemli bir turizm potansiyelini oluşturmaktadır.

4. MACERA TURİZMİ

Macera turizmi, değışiklik arayan tehlikeden ve yüksek riskten hoşlananların katıldıkları bir turizm türüdür. Bu turizm faaliyetleri insanları içinde buldukları stresli ortamdan uzaklaştırdıkları ve onlara yeni şeyler öğrenme ve görme olanağı sağladıklarından giderek yaygınlaşmaktadırlar (Ewert ve Diğ., 2001:26-34).

Bu tür turizm faaliyetlerine örnek olarak dağcılık, rafting, vahşi doğa gezileri, mağaracılık ve yamaç paraşütçülüğü örnek verilebilir. Dünyanın bazı bölgelerinde ki coğrafi yapılar bu tür turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Örnek vermek gerekirse; Nepaldeki Himalaya dağları, Türkiye’de Ağrı dağı ve Çoruh nehri gibi.

Bu konuda Mishra (1973), Garratt (1981), Karan ve Mather (1985), Byers (1987) yaptıkları çalışmalarda bu tür turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildikleri ülkelerde çiftçilerin daha fazla ürün üretmeye başladıklarını ve inşaat sektörünün giderek hızlandığını ortaya koymuşlardır. Bu durum macera turizmi faaliyetlerinin ülke ekonomilerine doğrudan veya dolaylı olarak büyük katkılar sağladığını göstermektedir. Fakat, macera turizminin bu olumlu etkilerin yanısıra, orman alanlarının tahrip edilmesi nedeni ile ekolojik dengenin bozulması ve çöp atıkları gibi bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.

Günümüzün değışen turizm trendini göz önüne alındığında, macera turizmine olan talep hızla devam edecektir. Bu nedenle bu alanda hizmet sağlayanlar ve ülkelerin turizmden sorumlu organizasyonları geleceğı görerek gerekli yatırımları çevreye zarar vermeden yapmaları gerekmektedir.

5. KÜLTÜR TURİZMİ

Kültür turizmini Richards (1996a); bireylerin kültürel ihtiyaçlarını gidermek amacı ile sürekli oturdukları yerlerden, yeni bilgiler ve deneyimler kazanarak kültürel ihtiyaçlarını gidermek amacı ile diğerk yerlere seyahat etmeleri olarak tanımlarken, Richards’a (1996b) göre kültür turizmi kültür ile ilgili ürünleri kullanmaktır. Mehrhoff (1991) ise kültür turizmini geniş anlamı

ile ele almış ve kültür turizmini; ziyaretçilerin gittikleri yerlerdeki tarihi ve bir ulusa ait değerleri görmesi ve tatması olarak tanımlamıştır. Delbaere'e (1994) göre ise kültür turizmine katılmak için bazı bilgilere, görgü ve deneyime sahip olunması gerekmektedir.

Yukarıda verilen tanımları dikkate alındığında, Jafari'nin (1992) belirttiği gibi kültür turizminin kesin bir tanımını yapmak oldukça zordur. Ama turizm araştırmacılarının ortak olarak kabul ettikleri bir nokta kültür turizminin büyümekte olduğu ve gerek ülke ve gerekse de bölge ekonomisine olan getirisinin de bu büyümeye paralel olarak arttığıdır (Walle,1995:874-890).. Kültür turizminin gelişmesine etki eden faktörleri üç başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; çevre ve ekolojik denge konusunda yapılan tartışmalar, doğal güzellikler ve kaynaklardan yoksun olmak ve bireylerin tarihi değerler hakkında bilinçlenmeye başlamasıdır.

Toplumlar için yeni bir imkan olarak karşımıza çıkan kültür turizmi gelir sağlayıcı etkisinin yanında kültürel değerlerin korunması açısından da üzerinde durulan bir turizm şeklidir (Doggett,1993:8-11). Kültür turizmi bölgesel açıdan, turistik konaklama işletmelerinin doluluk oranını artırdığı gibi yeni istihdam alanlarının oluşmasına sebep olmaktadır. Geri kalmış bölgeleri turizm yolu ile geliştirmeye çalışan turizm planlamacılarının bölgede yaşayan insanların kültürel değerlerinin ve çevrelerinin bozulmaması için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir. Zira, yerel halkın çevresel değişikliklere verdikleri tepki büyük olmaktadır (Lindberg ve Johnson,1997:402-424).

Öte yandan da, kültürel değerlerin aşırı bir şekilde ticari hayatın bir parçası haline getirilmesi de kültür turizminin uzun dönemde karşılaşılabileceği tehlike olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğu kez turizm planlamaları tarihi ve kültürel değerler dikkate alınmadan yapılmakta ve bunun sonucunda tarihi ve doğal değerlerin korunmasında problemlerle karşı karşıya gelinmektedir. Bu konuda en güzel örneği, Malta'da bulunan küçük bir balıkçı kasabası olan Marsaxlokk'ta görmemiz mümkündür. Kültür turizminin burada gelişmesi ile beraber çevre kirliliği, trafik artmış ve uygun olmayan alışveriş merkezlerinin açılması nedeni ile gürültü kirliliği meydana gelmiştir (Markwich,1999:227-248). Ayrıca turizm hareketlerinin kültürler arası kaynaşmaya ve dünya barışına büyük katkılar getirdiği ifade edilmesine rağmen, bazı durumlarda turistik hareketlerin kültürler arasında bir anlaşmazlık oluşturduğu da ortaya konmuştur (Robinson,1999:22).

Kültür turizminin olumlu ve olumsuz yönlerini ele aldıktan sonra, bu türdeki turizmin yerel kültürel değerlere olan katkısını ölçmek gerçekten zordur. Zira, bir çok çalışmada kültür turizminin ekonomik ve sosyal yapı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bununla beraber, kültür turizminin de iyi bir şekilde planlanması ve yürütülmesi gerekir. Yerel kültürün ve doğal yapının korunması

geniş çapta grupların beraber hareket etmesini gerektirir. Bir başka ifade ile, bu korumayı sadece devlet yapamaz Bu nedenle, turizmden gelir elde eden tüm grupların beraber hareket etmesini gerektirmektedir. Kültür turizmini geliştirebilmek için her şeyden önce turistlerin istek ve ihtiyaçlarını bilmek faydalı olacaktır. Bu durum aynı zamanda turizmin bölgeye ve bölge insanı üzerine olacak olumsuz etkilerini gidermede de büyük fayad sağlayacaktır.

6. EKO-TURİZM

Eko-turizm nispeten yeni bir kavramdır. Politik nedenler veya bireysel yaklaşımlarla turizm hareketlerine katılırken çevreyi, kültürü korumayı esas alan bir reaksiyon olarak ilk defa Avustralya da, Yeni Zelanda da ve Amerika Birleşik Devletlerinde 1970’li yıllarda geniş olarak ortaya atılmıştır (Mercer, 1996). Eadington ve Smith (1992) eko turizmi; yerel değerlere saygılı olarak ve onları koruyarak kaynakları turistlerin hizmetine sunmak olarak değerlendirmektedirler. Başka bir ifade ile, eko turizm yerel değer ve normları dikkate alan, küçük ölçekli, yavaş bir gelişme trendi gösteren ve yerel emek ve sermayeyi iyi bir şekilde kullanmaktır.

Dengeli turizm geliştirme kavramı olarak ta ele alınabilecek olan eko-turizm; kitle turizminin getirmiş olduğu olumsuz yönleri oradan kaldırmaya yönelik olarak çıkmıştır. Dengeli turizm geliştirme kavramında çevrenin ve kültürün korunması birincil önem arz etmektedir. Öyle ki, Dünya Çevre Koruma ve Geliştirme Komisyonunun Brundtland raporunda da bu konuya önem verilerek turistlerin ihtiyaçlarının karşılanması ve gelecek kuşaklara aktarılacak kültürel ve çevresel değerlere zarar verilmemesi gerektiği ortaya konmuştur.

Diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi eko turizminde de olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Eko- turizmin görülecek doğası olan yerlerde ekonomik katkılarının yanında doğanın korunmasına yönelik bilinçlenmenin oluşmasında da katkıları olmaktadır. Fakat bu sağladığı yararların yanısıra zamanla kitle turizmine yönelme olması durumunda o bölgelerin taşıma kapasitesinin aşılması durumu söz konusu olabilmektedir. Bu durum çevre kirliliğinden, gürültü kirliliğine, trafik sıkışıklığından fiyatların artması ve güvenlik problemlerinin ortaya çıkmasına kadar turizmin bildik olumsuzluklarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacı ile Bhutan ve Cook Adasında uygulandığı şekilde yılda sınırlı sayıda ziyaretçi kabul edilmesi veya Bali, Phuket (Tayland) gibi diğer tatil beldelerinin olduğu gibi ‘açık kapı’ politikası uygulamaları yapılabilir.

Eko turizmin gelecekte daha da artacağını söylemek yanlış olmaz. Zira, bu türdeki turizm faaliyetlerinde turizmin oluşturabileceği olumsuzluklar minimum düzeyde tutulmaya çalışılmaktadır. Mason ve Mowforth’un (1995) ifade ettiği

gibi turizmin getirdiği olumsuzlukları gidermek amacı ile bir takım etik kuralların hem turistler hem de turizm faaliyetleri ile ilgilenen kuruluşlar için oluşturulması gerekmektedir. Bununla beraber, oluşturulacak katı kuralların uygulanmasının ne kadar etkili olacağı ayrı bir tartışma konusudur. Dikkatle üzerinde durulması gereken bir noktada gelecekte bu kuralların gerek turizm politikacıları ve gerekse de kanunlar tarafından kullanılmasıdır gerekliliğidir.

7. TERMAL TURİZMİ

İnsanları turizme yönelten sebeplerden biriside hiç kuşku yok ki, sağlıktır. Bu faktör, bazen kaybolan sağlığı tekrar kazanmak amacıyla ortaya çıktığı gibi, bazen de sağlığı uzun süreler koruyabilmek için ortaya çıkmaktadır.

Sağlık amaçlı turizm kapsamında değerlendirilen termal turizm; doğal şekilde belirli sıcaklığa sahip olarak yer üstüne çıkan ve faydalı mineralleri içeren şifalı suların ve şifalı çamur ve buharların bulunduğu yörelerde, yöreye özgü iklim şartları içerisinde gerçekleşen turizm türüdür. Günümüzde, tıp bilimi çok gelişmiş teknik ve araçlara sahip olmasına rağmen, tıp otoriteleri genelde doğal yöntemleri ve şifalı suları hastalarına önerebilmektedirler (Tutar, 1991:222-234).

Günümüzde, gerek gelişmiş ve gerekse de gelişme yolunda olan ülkelerde sanayileşme ve büyük kent yaşamının ortaya çıkardığı çevre sorunları, insanların büyük bir bölümünün sağlıksız konutlarda barınmak durumunda olmaları ve günlük yaşamın getirdiği problemler, onlarda günden güne tatillerini doğaya yakın, bol güneşli ve çeşitli eğlence, spor, kültür aktiviteleri içeren bir ortamda geçirme arzusu meydana getirmektedir. Bu durum önemli bir turizm talebi oluşmasına yol açmıştır, belli bir yaş ve gelir düzeyine eriştiklerinde ise, sağlıklarının korunması ve rahatsızlıklarının giderilmesi amacıyla, termal turizm talebine önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Aslan, 1993:38-50).

8. GENÇLİK TURİZMİ

Gençlik turizmine yönelik olarak yapılan tüm tanımlar genel olarak benzer kavramları kapsamaktadır. Toskay (1989) gençlik turizmini “ 15-24 yaş arasında olan anne, baba veya kendilerinin meydana getirdiği aile fertleri olmaksızın seyahat edenlerin yarattığı turizm” olarak, Oral ise (1992) “ 15-25 yaş arasında bulunan gençlerin kamu ve özel organizasyonların sağladığı destek ve teşviklerden yararlanarak bireysel veya grup halinde ülke içinde yada dışında kültür ve dinlenme motifleri ile yaptıkları seyahat ve konaklamalardan oluşan ekonomi, sosyal ve kültürel motifli bir olay” olarak tanımlamaktadır. Buna göre gençlik turizminde belirleyici unsur yaş olmaktadır.

Gençlerin seyahat amaçlarında, merak ve değişiklikleri arama isteği, eğlenme ve hayatın zevklerinden yararlanma isteği, içerisinde yaşadıkları

topluma yabancılaşmaları ile eğitim ve spor faaliyetlerine katılma isteği gibi faktörler ağırlıkta olmaktadır. Bu nedenle, gençlerle diğer yaş grupları arasında seyahatlerde ve seyahat beklentilerinde farklılıklar bulunmaktadır ve bu farklılıklar onların turistik davranışlarını etkilemektedir (Doğan,1986:78).

Gençlik turizmi turizmin gelişmesi, yeni turistik alanların ve pazarların açılması konusunda cesaretlendirici bir unsurdur. Gençlik turizmi daha az bir alt yapı yatırımını gerektirir. Gençlik turizminde harcamaların günlük olarak az olmasına rağmen, uzun süre konaklamaya yönelik ve sezonluk olmamasından dolayı yerel ekonomiye büyük bir girdi sağlarlar (Garrido,1992:17-21). Ayrıca gençlik turizmine yönelik faaliyetler, alt yapıların etkin ve rantabil kullanımını sağlayarak, yerel ekonomilerin turizm faaliyetlerinden daha fazla pay almasına yardımcı olur (Özdemir, 1992:125-134).

SONUÇ

Günümüzde yaşam standartlarının, gelirin, sosyal hakların artması, kentleşmenin ve iş yaşamının getirmiş olduğu sıkıntı ve stres nedeni ile insanların turizm faaliyetlerinden beklenti, istek ve tercihleri değişmektedir. Ülkeler turizm pazarından aldıkları payı artırma için bu beklenti, istek ve tercihleri karşılayacak turizm türlerini planlamak ve geliştirmek zorundadırlar. Daha öncede ifade edildiği gibi turistlerin beklentileri, istek ve ihtiyaçlarındaki değişimleri araştırmaya yönelik çalışmalar; turistlerin artık deniz, kum, güneş gibi unsurları kapsayan turizm faaliyetleri yerine daha değişik turizm faaliyetlerini tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre turistler ağırlıklı olarak kültür ve doğa turizmi faaliyetlerine yönelmektedirler.

Yukarıda ifade edilen durum turizm pazarından daha çok pay almak isteyen gelişmekte olan ülkeler için önemli bir fırsattır. Bu ülkeler, sahip oldukları turizm kaynaklarına uygun alternatif turizm faaliyetlerini geliştirerek, farklı istek ve ihtiyaçlara sahip turistleri kendilerine çekerek turizm pazarından aldıkları payı artırabilirler. Böylece ulusal ekonomilerinin gelişimine önemli bir katkı sağlayabilirler. Fakat bu noktada bu alternatif turizm faaliyetlerinin planlanması ve organizasyonu önem kazanmaktadır. Çünkü eğer alternatif turizm faaliyetleri iyi bir şekilde planlanmaz ve organize edilmezlerse getirilerinden götürdükleri fazla olabilir. Buna dayalı olarak gelişmekte olan ülkeler alternatif turizm faaliyetlerine ilişkin alt yapı ve üst yapıyı oluşturmalı ve bunların geliştirilmesi ve kullanımına ilişkin denetimleri etkin olarak yerine getirmelidirler.

KAYNAKÇA

- Aslan, Z. (1993). 'Türkiye'de termal turizmi arz ve talebi', *Turizm Yıllığı 1993*, Türkiye Kalkınma Bankası Yayını, Sayfa: 38-50, Ankara.
- Bailey, M. (1991). 'Of MICE and money: Asia's conference-related industry is young, but growing fast', *Asian Business*, May: 64-66.
- Balaz, V. ve Mitsutake, M. (1998). 'Japanese tourists in transition countries of Central Europe: present behaviour and future trends' *Tourism Management*, 19:433-443.
- Brain, M. (2001) 'Canada', *Golf Magazine*, 43(6): 152-163.
- Byers, A. (1987). 'An assessment of landscape change in the Khumbu region of Nepal using repeat photography', *Mountain Research and Development*, 7(1):77-80.
- Delbaere, R. (1994). Le tourisme culturel et recreotouristique, leurs approches methodologiques et leurs potentialites. Paper presented at the International Leisure Studies Conference, Universite du Quebec.
- Delpy, L. (1997). 'A profile of the 1996 summer Olympic Games spectator' Paper presented at North American Society for Sport Management Conference, San Antonio, Texas, May 28-31.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. (1997). Genel Nüfus Sayımı. D.I.E. Yayınları, Ankara
- Doggett, L. (1993). 'Multi-cultural tourism development offers a new dimension in travel.' *Business America*, 114(18):8-11.
- Doğan, H.Z. (1986). "Gençlik ve Turizm". *Turizm Yıllığı 1986*, Türkiye Turizm Bankası Yayını, Sayfa: 71-79, Ankara.
- Eadington, W.R. ve Smith, V.L. (1992). 'Introduction: the emergence of alternative forms of tourism', In V.L. Smith ve W.R. Eadington (ed.) *Tourism Alternatives: Potentials and Problems in the Development of Tourism* (Sayfa:1-12). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

- Ewert, A., Galloway, S. ve Estes, C. A. (2001). 'Adventure recreation: what's new for resource managers, public policy analysts, and recreation providers', *Parks & Recreation*, 36(2):26-34.
- Fainstein, S.S ve Stokes, R.J. (1998). 'Spaces for play: The impacts of entertainment development on New York City', *Economic Development Quarterly*, 12(2):150-166.
- Garratt, K. (1981). *Sagarmatha National Park management plan*, Wellington, N.Z.: Department of Lands and Survey.
- Garrido, J.(1992).“ Hostels And The International Youth Hostel Federation”. *Turizm Bakanlığı Gençlik Turizmi Konferans – Workshop* 14-16 Mayıs 1992 sayfa 17 - 21 Ankara
- Gibson, H. (1998). 'Sport tourism: A critical analysis of research', *Sport Management Review*, 1: 45-76.
- Gibson, H., ve A. Yiannakis. (1992). 'Some correlates of the Sport Lover (Tourist): A life course perspective', Presented at the North American Society for the Sociology of Sport Conference, Toledo, Ohio, November 4-7.
- Glyptis, S., ve Jackson, G. (1993). 'Sport and tourism - Mutual benefits and future prospects', Paper presented at Leisure in Different Worlds, the Third International Conference of the Leisure Studies Association, Loughborough University, UK, July 14-18.
- Go, F. ve Wei, Z. (1997). 'Applying importance-performance analysis to Beijing as an international meeting destination' *Journal of Travel Research*, 35(4):42-50.
- Jafari, J.(1992). 'Cultural tourism and regional development', *Annals of Tourism Research*, 19 (3), 576-577.
- Jafari, J.(1991). "The Significance of Youth Tourism, *Social – Cultural Dimensions*" *International Conference On Youth Tourism*, New Delhi, India, World Tourism Organization, s 4, 18-21 November 1991
- Jeffries, B.E. (1982). 'Sagarmatha national park: The impact of tourism in the Himalayas', *Ambio* 11(5): 274-281.

- Jenkins, C. L., (1995). 'Tourism Policies in Developing Countries', in Medlik, S. (ed.) *Managing Tourism*, Oxford: Butterworth-Heinemann Ltd., sayfa: 269-277.
- Karan, P. ve Mather, C. (1985). 'Tourism and environment in the Mount Everest Region', *Geographical Review*, 75:93-95.
- Krieg, R. M. (1996). Warding off the convention center blues. *Planning*, 62, 14-17.
- Lea, J., (1988). *Tourism and Development in the Third World*, London: Routledge.
- Lindberg, K., ve Johnson, R. L. (1997). 'Modeling resident attitudes toward tourism', *Annals of Tourism Research*, 24/2 : 402-424.
- Malta Planning Authority, (1997). Golf course development in Malta: A Policy Paper. *Malta Planning Authority*, Floriana.
- Markwick, M. (1999). 'Malta's tourism industry since 1985: Diversification, cultural tourism and sustainability', *Scottish Geographical Journal*, 115(3):227-248.
- Mason, P. ve Mowforth, M. (1995). 'Codes of conduct in tourism', *Occasional Papers - in Geography*, No. 1, Plymouth: University of Plymouth, Department of Geographical Sciences.
- Mehrhoff, W.A. (1991). 'The new frontier: A case study of cultural tourism', *Canadian Review of American Studies*, 22(2):251-262.
- Mercer, D. (1996). 'Ekotourism' *Geodate*, 9(1):1-4.
- Mishra, H.R. (1973). *Conservation in Khumbu: the proposed Mt. Everest National Park: a preliminary report*, Kathmandu: Department of National Parks and Wildlife Conservation.
- Niitsuma, K., ve Onishi, S. (1992). 'Regulation of pesticides used on golf courses – water quality preservation', *Water Supply*, 10(2), 197-206.

- Nogowa, H.; Yamguchi, Y. ve Hagi, Y. (1996). 'An empirical research study on Japanese sport tourism in Sport-for-All Events: Case studies of a single-night event and a multiple-night event', *Journal of Travel Research*, 35: 46-54.
- Oral, S.(1992). " Türkiye'de Gençlik Turizmi ve Geliştirilmesi". *Turizm Bakanlığı Gençlik Turizmi Konferans – Workshop* 14-16 Mayıs 1992 sayfa 125-134 Ankara
- Özdemir, M. (1992) " Turizmin Türkiyenin Sosyo – Ekonomik Yapısına Etkileri" *Turizm Bakanlığı Gençlik Turizmi Konferans – Workshop* 14-16 Mayıs 1992 sayfa 125-134. Ankara
- Peters, M., (1969). *International Tourism: The Economics and Development of the International Tourist Trade*, London: Hutchinson.
- Peterson, D. (1989). *Convention centers, sports stadiums and arena*. Washington, DC: Urban Land Institute.
- Richards, G. (1996b). The Scope and Significance of Cultural Tourism, in *Cultural Tourism in Europe*, G. Richards (ed.) sayfa: 19-45, Oxon: CAB International.
- Richards, G. (1996a). *Cultural Tourism in Europe*, Wallingford, Oxford.
- Robinson, M. (1999). 'Is cultural tourism on the right track?' *UNESCO Courier*, 52(7):22-24.
- Toskay, T.(1989). Turizm Olayına Genel Bir yaklaşım. İstanbul:İstanbul Dergi Yayınlar
- Tutar, E. (1991). 'Afyonkarahisar'da termal turizm potansiyeli', *Turizm Yıllığı 1991*, Türkiye Kalkınma Bankası Yayını, Sayfa: 222-234, Ankara.
- Walle, A.H., (1995). 'Habits of thought and cultural tourism', *Annals of Tourism Research*, 23 (4), 874-890.